

ȘCOALA POPORALĂ

organu pedag-didacticu alu reuniunei invetatoriloru rom. gr. cat. din gîrulu Gherlei.

Apare odată în săptămână, joia.

<i>Prețulu de abonamentu :</i>	<i>Editoru și proprietariu</i>	<i>Prețulu inserțiunloru :</i>
Pe 1 an 3 fl. = 6 cor.	COMITETULU CENTR.	o seriă garmond, 1 dată 8 cr.
Pe 1/2 an 1 fl. 50 cr. = 3 cor.		u 2 oră 6 cr., a 3 oră 4 cr.
<i>Pentru străinătate :</i>		și de fiă care publicațiune
Pe an 10 fr. — 1/2 an 5 fr.	<i>Relactoru răspunzătoru</i>	30 cr. timbru.
Scrisori nefrancate nu se primesc, manuscisele nu se retrămit.	ILARIU BOROȘ.	Scrisorile sîntu de a se adresa la redacțiune, er abonamentele la comitetulu centralu în Gherla (Szamosújvár).

Ce se facă invetatoriulu ca se înainteze in cultură?

Dacă se recere o anumită cultură dela celu mai simplu măiestru, care ciopleșce nișce materii brute; cu atăt mai multă se recere dela acela, care creșce și formeză omeni și creștini adeverați, adevă dela invetatoriu. Distingemū cultura generală, care se așteptă dela toți omenii, și cultură specială, care se referesece la ocupățiunea omului. Cu câtu o chiămare este mai importantă și mai grea, cu atăt se recere o îndemănare și o știință mai profundă. Că chiămarea invetatoriului este importantă de sene se ințelege, prin urmare ca se potă face destulū acestei chiămarī negreșitū trebuie se acuireze o cultură corēspunzătorī. Eră ca se potă inainta în cultură trebuie: *se cetescă, se scriă, se se pregătescă, se converseze, se cerceteze altu școle, se cerceteze (și se fiă membru) adunările diferitelorū reuniuni invetatorēști, se se știă purta în societate, se fiă forte activū și se nu se rușinezea primi sfaturi bune ori dela cine.* Despre aceste puncte vomū vorbi pe rēndu:

1. *Cetirea.* Sē cetimū?? Ore nu este destulū că cetimū cu prunciū in școlă? și ārăși n'amū cetitū noi destulū, câtu amū âmblatū la școlă? Așa pōte că ar dice careva. Da se cetimū, încă se cetimū câtu de multū, ca astū-feliū se ne câștigāmū câtu de multe cunoșcințe folositorie. Ore

căți bărbați suntu (și încă renumiți), cari n'au âmblatu numai fôrte puținu la școlă și celea mai multe cunoșcințe și le-au câștigatu numai prin cetirea cărților? Cine nu șcie despre așa numiți *autodidacti*? Dar fiindcă câmpul literaturii estu vastu, învățatoriul în linia primă trebuie să cetască cărți, cari tracteză despre agendele sale, adecă *cărți pedagogice*. Deși literatura pedagogică la noi este cu multu mai restrînsă și mai puținu cultivată, totuși câte manuale suntu -- potu face fôrte bune servicii ori căru învățatoriul. După cărțile pedagogice urmază *cărțile școlastice*, pre cari trebuie să le consulteze învățatoriul și ce e mai bunu să alegă, căci aici va afla aplicarea celoru cetite în cărțile pedagogice. Dar fiindcă și pre terenul educațiunii și instrucțiunii neconținut se face strămutări, se află metode mai raționale, cari n'au fostu încă iscodite, când s'au tipăritu cutarele opu pedagogicu sau școlasticu, de unde se'și iee învățatoriul informațiuni despre noulu metodu dacă nu din vre-o *revistă pedagogică*, de cari — durere — până ađi la noi suntu încă fôrte puține.

Mai departe fiindcă dela învățatoriul se recere mai multă știință decâtu și-au câștigatu prunciul dela densusul sau din cărțile școlastice, pentru aceea învățatoriul se va irgrijî pentru deosebiți ramu de știință așa, căși va procura nișce *manuale de specialitate*, cari tracteză mai pre largu despre deosebitele studii. Apoi mai departe ca se șcimū și unele întemplări, ce se întemplă în lumea mare, sau în vre-unu statū, avemū se ne procuramū și unele *gazete cōrrespondențore*. În scurtu ânteiū cele necesare și apoi cele folositorie. Insēmnu pentru ori și care, că *e binu ca din același ramu de știință să aibă baremî două manuale de autori deosebiți*. Unū lucru carele 'lū făcea și marele Bărnutiū -- era că avea mai multe opuri de știință de autori deosebiți insē de același ramu și apoi de aici cetia densusul părerile diferiților autori, de aici vedea densusul că în ce convinū și în ce nu și care are mai multu dreptū. -- Acum se mai vorbimū ceva despre cetire în generalū. De regulă ori ce omū harnicū dacă îi vine în mână o carte, îi și ce-

teșce cuprinsul, ér alții din contră fiă câte cărți, tóte nu le cetescú, ci le lasă se le implă pravulú și se le ródă moliile. Și ar fi fórt de desperatú dacá sar afla între învătători și atari ómeni. Pentru îndreptarea réului ar fi bine ca încă de cu ténérú se se nisuescă a-și desvolta în sêne *gustulú de celire*. Și ca învățatoriulú se tragă folosú din lecturá, trebuie se mediteze asupra celorú ce cetesce. Mulți au datiná, cá numai iau cartea înmână și aruncá ochii fugitive, preste ea, și dacá cartea nu este îmbrăcatá în vestméntulú eleganței și după gustulú lorú, o lasá necetitá. Alții mai sirguincioși din contră *cetesce cartea de mai multe ori*. Adeseori când ceteșce omulú ceva pentru prima óră i se pare străinú, însé cu cea mai mare plăcere mediteză asupra obiectului, dacá îlú ceteșce a dóua óră.

Ei bine! Cărți suntú destule, dar cu ce se le cumpărámú, cáci cele mai multe cărți suntú fórt scumpe și de pomaná nu le capeti? . . . Aici amú datú de pedeca cea mai mare, putemú voi și dori se avemú câtú de multe cărți, dar dacá ne lipsescú mijlócole materialí — banii — nu putemú face nimicú. Dar fiindcă tótá buba are lécu așa și acestú réu se póté vindeca. După părerea mea cam étá cum:

- 1) prin înființarea bibliotecilorú școlastice,
- 2) prin înființarea bibliotecelorú parohiale, ori poporale,
- 3) prin înființarea de biblioteci ale reuniunilorú învățăreșci,
- 4) prin înființarea societățilorú de lecturá,
- 5) dacá va recerca pe diferiții ómeni inteligenti cunoscuți și cu deosebire pre pensioniști de ai împrumuta unele opuri și
- 6) decá va contribui și învățatoriulú baremi atáta, câtú va puté pentru acestú scopú mărețú, cáci până când așcepti ca alții se te hrănescá, adese-ori trebuie se rabđi multá fóme.

În scurtú *numai voiă se fiă, mijlóce suntú destule!* Mai departe: afará de cărțile româneșci să conținá ori care biblio-

tecă și alte cărți de specialitate de ale ómenilor mari, cari nu se află traduse și în limba română. E foarte cu scopu ca fiã-care învățatoriũ pre lângã limba maternã sã șciã și vre-una din limbile culte europene, ca apoi sã pótã cetiși in originalũ opuri de valóre mai mare și mai instructive; în privința acẽsta unũ învățatoriũ harnicũ pôte sã-și însușecã o limbã streinã cultã chiar prin studiere privatã.

Atãtũ despre cetire!

(Va urma.)

Psychologia aplicatã.

(Din studiile asupra individualitãții elevilor.)

Caracterizarea elevului Georgescu Nicolae, din clasa a III. primarã.

(Cimare.)

În resumatũ, ori-care fiã obiceiurile și legile unei țeri, femeile decidũ acolo despre moravuri. Libere sau supuse, ele domnescũ, pentru-cã ele 'și tragũ puterea lorũ din patimile nãstre. De aci o lege de eternã justițiã: omulũ nu ar putã injosi pe femei fãrã a cãdã în degrađãțiune; n'ar putã sã le ridice fãrã a deveni mai bunũ. Influența familiei prin mamã, asupra copilului și prin urmare asupra națiunii și a omenirii, este incontestabilã: ea existã pretutindenea; pretutindenea ea face destinulũ nostru. «Viitorulũ unui copilũ, ñicea Napoleonũ, este totdeuna opera mamei sale» și marelui omũ îi plãcea sã repeteze de adesea cã meritulũ sãu d'a se fi urcatũ așa susũ, revine mamei sale. Dar cãte exemple memorabile de o astfelũ de influența nu ne oferã istoria? Ludovicũ XIII alũ Franciei nu fũ elũ ca și mama sa, slabũ, ingratũ și nenorocitũ, totdeuna revoltatũ și totdeuna supusũ? Nu recunãscemũ ore în Ludovicũ XIV pasiunile unei femei spaniole, acele galanterii totodatã sensuale și romantice, acele terori și acelũ orgoliu de despotũ, care voiește ca lumea sã se prosternã ina' itea tronului, ca

înaintea altariului? Dar volume întregi nu ar ajunge pentru a culege toate marile exemple de influință ce ni se oferă.

Și nu trebuie să ne mirăm câtu-și de puțin de această influință; căci, în definitiv, ce este un copil pentru o mamă? O inimă, pe care e vorbă să o formeze. Profesorii cei buni fac pe școlarii cei buni și numai mamele pot face pe oameni; aci stă toată diferența misiunii lor. Rezultă de aci, că grija de a crește pe copil aparține în întregime mamei, și că dacă oamenii au usurpat-o, pricina e, că ei au confundat educațiunea și instrucțiunea, lucruri esențialmente diferite și pe care este importantă a le ști bine separate; căci instrucțiunea poate să se întrerupă și să treacă fără pericolul dela o mamă la alta, educațiunea însă trebuie să fiă dint'ro singură piesă: cine o întrerupe o nimicește cine-o abandonează după ce a început-o, va vedea pășindu copilul său în divagațiunile erorii, sau, ceea ce este și mai deplorabil, în indiferența verității.

N'as pute termina mai bine aceste vederi, asupra familiei și influinței sale, decât prin următorul interviu:

Napoleon dicea într-o zi Dămnai Campan: «Vechile sisteme de educațiune nu prețuiesc nimic, ce le lipsește copiilor pentru a fi bine creșcuți în Franța?» — «Mame», răspuse Dămna Campan, Acestu cuvintu trapa pe imperatū, unū cugetū străluci sub privirea lui: «Ei bine dize elū, iată unū întregū sistem de educațiune: Dta Dămnă, trebuie să faci mame, cari să știă să și crească copil». Ađi, cându nu putemū aștepta mai nimicū dela presenta generațiune, ne mai sperandū mai nimicū dela educațiunea publică, să ne dicemū la rândulū nostrū: «Noi trebuie să facemū mame, cari să știă a 'și crește copil».

- II.

Elevul Georgescu Nicolae — despre care 'mi propun a vorbi mai jos — s'a născut la 17 August 1883 în Bucuresci; în prezentu apropiă decī vârsta de 10 ani, vîrstă la care nu-l șede reū a fi în a III-ia clasă primară. — Părinții săi suntū de o condiția socială inferiōră. Tatălū, I. Georgescu e vizitiu la Dl. Filipescu; totnși chiarū poziția acēsta umilă l'a pus pre părintele elevulū meu în stare a-și crește binec opii; căci atașat la unū omū de condiția D-lui Filipescu,

dânsul pre lângă că a avut la îndemână mijloce indestule spre a'și învăța și lumina copil, pre lângă că n'a fost prin urmare în trista situațiune atâtoru sârmanî miserî, pe carî greutățile vieții îl silescu a sacrifica viitorul copiiiilor printr'o muncă brută și prematură, I Georgescu a avut și are îndreptată asupra'și supraveghierea morală a D-lui Filipescu — ceea-ce nu micu, nu neînsemnatu avantaju este.

I. Georgescu a mai avut și alți băieți mai mari de cât Nicolae; celu întâiu dintre aceștia are, în timpul de față o etate cam de 28 sau 30 de ani, e funcționarū la căile ferate, e căsătoritū și 'mi s-a părut că duce o viață casnică fericită. A mai avut Niculae — elevul meu — unū altū frate mai mare cu vre-o 3 ani de câtu dânsulū, dar acela a muritū după ce terminasē 4 clase primarie, a muritū — mi s'a spusū — de nise friguri tifoide și crede ori-cine acēsta la vederea fotografiei sale, care-lū infățișeză în timpul bolii, într'o stare de slăbiciune extremă. Nu mē potū pronunța hotărîtū asupra caracterului tatălui; căci o impregiurare pre care voiū arăta-o mai josū, m-a împedicatū de a-lū cunōsce mai de aprōpe și condiția sa socială nu este credū unū criteriu sigurū, după care sē-lū potū judeca: căci multe împrejurări în viață, potū surveni în rēu și determîna rolulū cui-va în acestū mare complexū de acțiuni omenescî, care se chiamă societate. Pe' fiulū sēu celū mare încă amū avutū ocașie să-lū cunoscū mai de aprōpe și m'-amū convinsū că e unū omū nesupusū la nici-o patimă, la nici-unū viciu, dovadă sănătatea perfectă de care sē bucură, e unū omū care a 'nvētatū nițică carte și dac'ași găsi ceva rēu la dânsulū, arū fi pōte numai faptulū că a lăsatū în părăguire orū-ce ocupațiune intelectuală, ca buniōră o lectură potrivită, etc. Relațiunile familiare însă-'lū facū să compenseze întru cât-va acēstă lipsă prinū conversațiunile, așū dīce întreținerile instructive, ce sē ținū câte-o dată în casa sa sau la prietenî d'ai sēi. Amū avutū o deosebită plăcere, constatândū că nenorocitulū obiceiū de a juca cărți — obiceiū care multe rele aduce în omenire, lipsesce cu totulū din casa sa, cumū de doritū arū fi să lipsescă din tōte și schimbarea vărților să fie mai bine înlocuită cu schimbarea ideilorū.

Educățiunea fizică. Niculae Georgescu oferă unū terenū fisicu câtū sē pōte de bunū, pentru formarea unui omū așa cumū dorimū

noi. De o statură potrivită — relativă vorbind — bine făcută, părul și ochii negri, cașlul mai multă mare decâtă mică, frunța potrivită, ca și nasul și gura, în fine întreaga sa înfățișare simpatică arată tipulă adevărată ală copilului de română. A fostă totăd'auna sănătosă, cum suntă temperamentele sanguinice de obiceiă. Desvoltarea sa fisică și sănătatea sa probează, că educațiunea fisică a fostă bine condusă, atâtă în familie câtă și în școlă, mai alesă că în ce priveșce școlă, câte 3-le clasele învățate le-a făcută la școlă noastră de aplicațiune. — Desvoltată în condițiuni priincioase, corpulă seă a devonită de o constituțiune forțe.

Educațiunea intelectuală. Intr'un asemenea terenă proprie, nu putea să dea decâtă bune rōde. Nu scimă cum va fi fostă condusă educațiunea sa familiară; de sigură însă că decă — după spusa fratelului seă mai mare — părintilă nu pre s'au îngrijită de dănsulă, mediulă în care a cresută nici rău n'a fostă, dovadă gradulă de desvoltare la care au ajunsă facultățile sale spirituale. Cu o atențiune încordată pre timpulă lecțiuniloră, forțe rară se întimplă a deveni distrasă în ore-carilă momente, din pricina neastimpărului provocată de temperamentulă seă; prinde forțe răpede cunoscințele nouă și nu o dată îlă veđi cu degetulă ridicată pre timpulă lecțiunii, manifestândă prin acăsta dorință de a spune dănsulă — ceea ce crede că ară avea de spusă propunătorulă. Acăsta denotă nu numai ună mare gradă de desvoltarea ală percepțiunii, dară denotă că dănsulă e în stare a-și asocia răpede cunoscințele noi cu cele vechilă, trăgândă de multe-orlă conclusiuni pre carilă numai o bună judecată le pōte da. Facultatea percepțiunii nu-lă lipseșce dară și e destulă de inteligentă. Imaginațiunea însă ilă e puțină camă nedisciplinată. — E curiosă ca toți copiii ingenerală și eu nu găseșcă ună defectă în curiositate, din contră suntă de părere că ară trebui să căutămă a o desvolta câtă se pōte mai multă; căci curiositatea e ună isvoră nesecată pentru imbogățirea memoriei — acăstă archivară veșnică neindestulată. Ea e una dintre circumstanțele favorabile impulsiiunii spiritului spre șciință, și după cumă bine observă De Candolle, că este principiulă tuturoră descopeririloră — negreșită însă, cândă e vorba dd lucruri reale și adevărate, nu de ficțiuni. Știută, este că ilustrulă fisiciană Faraday s'a ridicată, din pozițiune umilă de ucenică la ună legătoră de cărți, numai mulțumită bine-făcătoareilă porniri de

curiositate, care l'a îndemnată să citească cărțile de chimie și fizică, ce i-a căzut în mână. Curiositatea și atențiunea lucrăză mai multă de câtă ori-ce la dezvoltarea intelectuală a omului,

(Va urma.)

CEVA DESPRE BOLTA CERESCĂ!

Este prevădută în planul de învățământ pentru școlile populare a se propune puține elemente și din geografia astronomică. A bună samă dacă vom considera inbelșugatul material prescris pentru școlile populare nu multă timp vom poté consacra pentru acest ramu de instituțiune, prin urmare nici nu ne potém estinde prea tare intru comunicarea nenumăratelor cunoștințe astronomice, ci trebuie să ne marginim pre lângă determinarea acelor corpuri cerești sau figuri de acele, cari sunt mai comune respective potú să servescă mai ușor de obiectul observațiunei nostre eventualú potú să formeze baza unui studiu ulteriorú mai vastú cu privire la știința sistematică a astronomiei.

Poporul nostru și în urma ocupațiunei sale adese ori are ocaziune a face observațiuni pre cerulú stelosú. Ziua și lucră pământulú ără nóptea păzindu-și turma esaminéză deosebitele stele de pre maiestosa boltă cerescă. Nu arare-ori avem ocaziune a asculta cu multă admirațiune mai cu samă pre cei bătrâni, cum dênșii potú să deie prelegeri formale despre anumite stele, despre pozițiunea și mișcarea lorú etc. Aceste cunoștințe suntú rezultatul observațiunilor lorú proprie, și nici că putemú nega, că aceste cunoștințe ca argumentú cosmologicú conferescú multú la firmitatea vieții lorú religiöse. Dorere însă, că în timpurile mai din urmă sau împușinatú prea tare numărulú atárorú țerani deșcepti. Chemaerea învățatoriului este a suscita în princi respective în poporú dorulú de a acuire aceste cunoștințe, eventualú de a tinde modulú cum s'ar pote bástiga aceste cu mai mare ușurintă.

Cu acésta ocaziune ne vomú nisi a servi cu înviațiunile cele mai simple pentru de a pote afla cu facilitate stelele mai comune de pre imensulú imperiu alú boltei ceresci.

Dară de unde să începem? La totu casulū trebuie să pornimū dela cunoscutū la necunoscutū. Trebuie să pornimū dela o rșă stēa, care sē bucură de o cunoșcință generală. O astfelū de iconă este *carulū sau ursa mare*. Acēsta ne va servi ca punctū de plecare, de unde plecândū privirea noastră va pote găsi și șoșif ei. Dacă totuși sar afla între cetitoril noștril mai tēneri, carl nu o-ar cunoșce, pentru ușurarea lorū i vomū face aici scurta descriere.

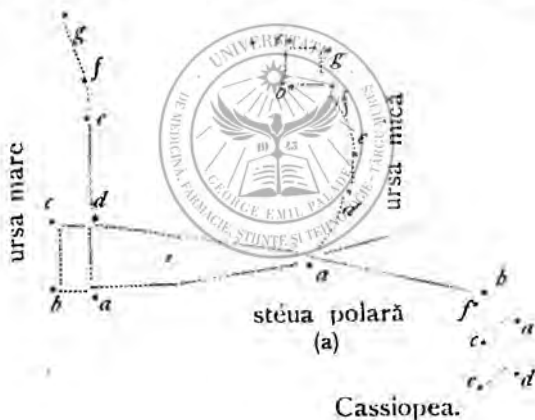
Să ne întorcemū privirea spre mēdă-nōpte, adecā chiar in loculū opusū alū punctului aceluia unde sē aflā sōrele ziua la mēdădi. Acolo vomū găsi o grupă de stele, care in fiecare parte a anului, lunel sau noptil 'și conservēzā provincia sa, și totdeauna noptea cāndū ceriulū e seninū — e vizibilă, de ore-ce nu apune nici cāndū, ci totdeauna remāne de a supra orizonulū făcēndū in decursū de 24 ore o inrotire in giurulū unei stele despre care vomū vorbi mai tārđiu. Acēsta iconă de stele este *carulū sau ursa mare*, care este compusă din 7 stele precum arată desemnulū următorilū :

Acestū desemnū pre departe are forma unil *carū* sau *ursū*, insē fiindcā imaginațiunea omenēscā i-a datū acēsta numire se-o conservāmū și noi si sē-i dāmū esplicațiunea conformū conceperei primitive a țēranilorū in modulū următorilū : cele 4 stele (a, b, c, d), carl formēzā pātr'unghiulū ne represintā corpulū ursulul sau rōțele carulul, ērā cele 3 (e, f, g) in forma unil treiunghiu alcătuescū cōda ursulul ori ruda carulul, (cail sau boil). Intre acēste din urma lângā cea din mijlocū (lângā f) cu ochi buni sē pōte observa o stelulā, care sē numeșce *Alcor* (pāstorilū, birișū).

Romanil s'au îndatinatū a numi cele trei stele (boil) *triones*, și in locū de a dice *carulū și boil* s'au folositū de numirea *șiepte boil* sau pre latinesce *septem triones*. de unde apoi și regiunea cerēscā unde sē aflā carulū o-au numitū *regiune septentrională*, care numire și in limba romānă pentru de a designa regiunea cerēscā, *nordicā sau mēdānoptalā*.

Fiindu-ne dară punctulu de plecare *ursa mare* să mergem de aici mai departe după un plan anumit pentru de a cutria provincia acestei constelațiunii. Desemnându înc'odată acesta grupă de stele, respective privindu-o pre ceri să tragem în cugetul nostru printe rôtele din urmă (*a, b*) o lină dréptă, carea prelungindu-o cătră steua *a* așa ca să aibă o lungime cam de 5-ori mai mare ca distanța dintre aceste două rôte, atunci vom da de o stéa, carea este mai pucină luminosă decât cele cunoscute până aici și forméză membrul din urmă a unei alte grupe, care avându 7 stele sémână multă cu *ursa mare* cu acea deosebire, că ocupă un teritoriu mai mic, stelele ni să pară a fi mai mici și are o pozițiune chiar întorsă față de *ursa mare*, dreptă acea pentru similitudi-

nea ce există între aceste două grupe se numeșco *ursa mică* sau *carul mic*.

Stéua, despre care ășerem, că este membrul din urmă a *ursei mici*, prin urmare forméză vârful rudel aceleia, și carea este atinsă de linia imaginară trasă preste rôtele din dreptă ale *ursei mari*, nu este alta decât așa numită *stéua polară*, carea să bucură de o auctoritate deosebită față de celalalte stele in câtă între toate stelele nopților noastre densa e singură, carea stă nemișcată. Din contra celalalte in fiecare 24 ore să învêrtesc

odată în gîrurul ei. Ori în care oră a nopții ne-amu arunca privirea spre locul acela, stéua polară sē va pote găsi totu în una și aceeași pozițiune. I'a-și are locul nestrămutatū într'unu călcăiū (polū) alū universului, de unde serveșce ca unū fărū conducătoriū navigătoriū rētăciți ai oceanului și călătoriului continentelōrū necunoscute.

Dacă cunōsemū locul unde sē află stéua polară, atunci suntemū în stare a ne orienta în nemarginitulū spațiu alū universului, căci privindū la acēsta stéa suntemū în fața regiunei cereșci *médănoptale* (nordice sau septem-trionale), éră cu dosulū stămū spre *médădī* (sudū), totū atunci în drépta avemū *rēsăritul* (ostulū) și în stēnga *ajusulū* (vestulū).

Trăgēndū o leniă dreptă din stéua *d* a ursei marī până la stéua polară și prelungindu-o totū în acēsta direcțiune camū în *acea* măsură, câtū este distanța dela amintita stéa *d* până la cea polară, vomū da de o altă grupă care numerāndū 5 'stele formēză o figură în forma literei M, și cătră cari adăogēndū steluța *f* căpētāmū forma unū scaunū. Acēsta grupă de stele sē numeșce *Cassiopea*, care totū mercū 'și schimbă pozițiunea față de stéua polară, în câtū acuși o vedemū de asupra, acuși de desutpū, ci apoi érăși în drépta ori în stēnga aceleiași; dară pîntru *acea* totdeauna tare ușorū o putemū găsi fiindcă nu apune nicī cândū, și stă în lătura opusă a ursei marī, éră în mijlocū sē află stéua polară, în giurulū carcia sē învêrtescū ambele grupe.

Din statistica instrucciunei publice în patria noastră.

(Fine.)

În punctū 4 vorbindū despre profesori arētă, cumcă la cele 71 de preparandū în 243 cursuri au fungatū ca

a) profesori ordinari	346 că
b) ajutori s. suplenți	83
c) dătatori de ore dela alte institute	139 éra
d) catecheti	117

---

la olaltă 685

La suma acésta mai suntu de a se adauge medicii, carii în preparandile de statî au propusu studiulî igienei și 18 indiviđi ocupați cu învețarea gradinaritului.

Puntulă 5 arétă încăperile sau chilile de invetămentu, érá p. 6 sortéză spesele întreținerii;

a) din casa de stată cu	499.509 fl.
b) dela confesiuni "	237.091 fl.
c) din alte isvóre "	90.519 fl.

Puntă 7 arétă numerulă celoră cualificați cu capetulă anu'ui 1890/1 punéndulă la 1.154, dintre carii s'au cualificatú:

a) pentru scóelele poporali	1.045
b) " " civilii	109

totú din sum'a mai susú însemnată au fostú:

a) invetători	822
b) invetătorese	332

În puntă 8 arétă, că la capetulă anului 1890/1 în înțelesul art. de leg. XVIII din 1879 la depunerea esamenului de cualificațiune pentru propunere în limba mag. dintre nemagiarii s'au însinuatú în preparandile de stată 4 inși și toți 4 au reșitú.

Dela pag. 74 până în fine aduce reportulă datele specifice despre institutele de copii înfirandu-le dupa localitățile din comitate, la acestea însă pentru lipsa de spațú nu ne oprimú de astă dată și trecemú la partea suplementară a reportului, care tractéză despre starca fundului de pensiune.

După datele rēportului starea activă a fundului de pensiune cu capetulu anului 1891 a fostú:

a) în capitale active	7,850.897 fl. 47 cr.
b) în restanție active	957.378 fl. 65 cr.
c) în bani gata	172.322 fl. 20 1/2 cr.

---

la olalta . . . . . 8,980.598 fl. 32 1/2 cr.

din care sumă subtrăgânduse competențiile decadente și încă ne scóse cu finea anului 1891 . . . . . 95.617 fl. 36 1/2 cr.

averea curată cu finea anului face . 8,884.980 fl. 96 cr.

Cele alalte puncte arată specificile pusēțiuni din cari constă acestú fundú, înfirandú cu numele atătú comunitățile cari conforescú precumú și pre cei ce s'au împarțasitú din densulă.

Am reprodus punctele mai principale din acestu rēportū pre scurtū și în cātū ne-a concesū și șpațiulū foiei nōstre, ca se potēm da ocasiunea la combinațiuni pentru aceia, pre cari i intereseză instrucțiunea din patriă și termināmū cu sperarea că vomū avē ocasiune a ne și provoca în unele casuri la datele rēportului.

Argirobarbu.

Convocare.

Comitetulū centralū alu reuniunei învețiăterilorū romāni gr. catolicī din giurulū Gherlei are onore a invitā pre dd. membrii ai acestei reuniuni. ca în conformitate cu concludsulū adunarei gen. din anulū trecutū — se binevoiēsca a se presenta la adunarea generalā din estū anu, ce se va țiene în Șioncutulū micū la 30—31 Maiu st. n. a. c. adeca a 3 și 4 di de Rosaliū.

Din ședinția comitetului centralū alu reuniunei învețatorilorū romāni gr. cat. din giurulū Gherlei ținută la 2 Maiu 1893.

Pentru comitetū:

Ioanū Papiū, m. p.
canonicū, presidentū.

Ilariu Boroș, m. p.
profesorū, secretariū.

Apelū cātrā tōtā inima romānēsca.

Cu acestū tilū am primitū o rogare a senatului școlarū din Marinū comit. Selagiului, în care se descrie starea deplorabilā a școlei de acolo, fiindū acea o casā micā și scundā, nereparabilā din lemnū, nepotēndū se încapā în trēnsa mai mulți de 20 elevi

și nici că se poate instrua cu cele necesare — prescrisă prin legi — din cauza îngustimei, carei giurstări nefavoritoare ușor pot să se pericliteze caracterul actual al școlii, — din care motive juste același senat apelază la spriginul on. publică română rogându-se, ca să sucurgă cu obolul din prisosință spre ajutorarea acestei școli.

Și noi recomandăm cu totă caldura acestu apel merritatei aprețierii a cetitorilor noștri, luându asupra noastră cu totă plăcere sarcina de a colecta ofertele benevole destinate spre ajungerea scopului mai sus indicat, despre ce apoi se va face regulata dare de sémă publică în colonele organului nostru.

Bibliografia.

În 15 Aprile st. v. a apărut în Iași (str. Sărăriei nr. 145) numărul 4. din *Viața practică* revistă lunară de științe naturale cu următorul cuprins interesant și variat: Nevoia și însemnătatea esposițiilor de *A. D. Xenopol*. — Falsificarea vinurilor de *Dr. V. Buturcan*. — Relativ la viața practică de marele poet german *Goethe*. — Limacii și agricultura de *A. W.* (cu figură). — Cum se recunoșce mușcătura de șerpi veninoși *L.* (cu figură) — Plantele de leac de *A. Volanschi*. — Exterminatorul de *Lagrange*. (cu figură) — Medicina populară. — 25,000 lei *beneficiu net la unu luctariu*. — Cronică foarte variată și instructivă; — Invențiuni nouă cu figuri (Jurnal-telefon și pușcă nouă austriacă). — Bibliografia — Coresp. și răspunsuri la întrebări.

Diverse.

† *Georgiu Barițiu* nestorul literaturii și întemeiatorul jurnalistic române, presedinte al academiei rom. din București, al asociațiunii transilvane, v. presedinte al Albinei etc., a repausat

în domnul în etate de 81 de ani. În mormântarea i-a fost în ziua de S. Georgiu. I. a deplânge întreaga națiune română. În veci amintirea lui.

Două milioane lei a dăruit prin act notarial pentru academia română dl. *Ioan Calinderu* administratorul domeniilor coronei. (G. r.)

Din Franția. În Franția se cerculează între cetățeni spre subscriere următorii suplică îndreptată către parlament, care e vrednică de atențiunea cea ual serioasă:

Înainte de acesta cu 12 ani sa adus legile, cari opresc propunerea religiunii în școlă, și despoiază antistieile comunale de dreptul de a-și alege pre învățătorul. Mulți aveau convingerea că prin aceste legi promovăz binele țării, dar evenimentele au atestat contrariu. Arborele se cunose din fructele sale. Pentru ce s'a oprit propunerea acestui obiect chiar în școlile populare, unde amblă pruncii lucrătorilor săraci, pre cându în gimnasil și licee unde amblă pruncii bogatilor se propune. Noi voim egalitate, libertate și dreptate pentru toți. Cu legile celea noue sa înmulțit eroğațiunile în mod enorm, și voru înburda țera în miseria. Sunt școli, precum celea din Suare, unde un școlariu pre și i-costă statului 18 franci. Legile acestea cu mai multe milioane a redicatu dările, ce numai poporului i-strica. . . Școlile fără religiune 'să causa mai departe la sēbătacirea poporului, și înmulțirea crimelor ce se sēvērșesc de omeni tineri și aprōpe prunci. În anul 1883 crimele sēvērșite de omeni tineri sub 20 ani a atinsu cifra de 26,000, adī după pășirea în vieță a legilor numite întrecu cifra de 50.000. E cunoscută eschlamațiunea lui Ravachol înainte de mōrtea sa: »De ași fi cređutū în Dumneđeu n'ași fi fostū în stare sē facu cele ce le-am făcutū.»

Acēsta și crimele altorū nefericiți ne atestēz efectul legilor școlare. Mi-vinū în minte mai departe cuvintele lui Davidu ucigașul dela Nantes: »Acea mi-o fostū nefericirea, că în școlă nici odată nu sa' vorbitū de religiune.» Bărbați ce aū octroatū legile accastea asupra noastră suntū ovrei și francmasoni, cărora le stă în interesu, a strica poporul ca sē-lu pōtă domni și sē-lu escamotezē. Bărbați aceștia suntū vrășmași de mōrte clasei lucrășilor. A sositū vremea, ca astleliu sē le vorbimū reprezentanșilor noștril ce așa de

râu ne conducă: séu voi vé schimbați direcția vóstră, séu noi vé vomú schimba pre voi. Pentru-că în sfêrșitú totú noi suntemú accia, carí i-alegemú și i-platimú. . . . Prin urmare cerú schimbarea legiloru școlare din 27 Februaríú 1880 cândú s'a decretatú stergerea religiunei ca obiectú de învêțământú din șcôla poporală. Dumnedéú de ne-ar' feri să n'ajungemú și noi acestú povêrnișú!

În Budapesta șe plânuesce a se deschide liceú liberú, în care fără deosebire de pregătire se potá asculta cei ce voiescú cursurile sciințelorú mai înalte predate intru-unú modú practicú.

În Rușia, unulú dintre membrii Comisiunei școlare din Petu-burg s'a dechiaratú și modúlú următoriú a asupra rêporturilorú culturale de-a colo: Dêcá în Rusia pre anú s'arú deschide 3250 de scôle, numái preste 260 de aní arú ajunge populațiunea se scie cu toți scrie și cetí. De presinte scriu și cetescú dintre bârbați 25%, dintre muieri 2%. Budgetulú instrucțiunei publice pre anú face 7 milíone de ruble.

Scrisôrea Verticală, deja s'a introdusú în tóte scôlele poporale din Croația la dispunerea Ministrulú Instrucțiunei publice, de-a-colo. La noi până acumú numái Senatele școlare din Bubapesta cerculú alú IX și din Pojon a dispusú introducerea ei în modú oficiosú în scôlele de sub conducerea lorú.

La scôlele de fetițe din Strassburg s'a introdusú încá din a. 1884 cârpitulú de vesminte cu resultatú indestulitoriú. În a. trecutú 1000 de fetițe au cârpitú 10,000 bucáți de vesminte rele adunate din orașú, spesele instrucțiunei au costatú 1,300 marce.

Milíonele de popóre. È interesantú a scéi, cá numerulú ómenilorú de pre întregulú rotogolú alu pamentului se computá la 1434 milíone. Dintre acestea: a) în privința religiunei: 870 milíone suntú politeísti, adeca págâni, 170 milíone mohamedani, 7 milíone ovrei, și 420 milíone creștini, în care cifrá se cuprindú tóte confesiunile creștine; b) în privința limbei: dintre págâni 410 milíone sântú chinezí 100 milíoneh induení; dintre limbele europene: 100 milíone vorbescú anglezesce, 70 milíone slávonesce, 60 milíone germânesce 50 milíone spaniolesce, apoi urméză francerí, portugerú . . . și romanii.